

DOKTOR WŁADYSŁAW PNIEWSKI (1893–1940): PROFESOR POLSKIEGO ROZMIŁOWANY W POLSKOŚCI

Władysława Pniewskiego uważa się za jednego z najwybitniejszych intelektualistów oraz pedagogów polskich w Wolnym Mieście Gdańsku. Syn Ziemi Wielkopolskiej. Urodził się w Gostyniu 3 lutego 1893 r. Najmłodsze dziecko i jedyny syn szewca Stanisława i Anny z d. Dąbrowskiej. W domu od najmłodszych lat wychowywany był w duchu patriotyczno-narodowym. Zwłaszcza swojej Mamie, z którą był bardzo związany, zawdzięcza zamiłowanie do języka i kultury polskiej. Ojciec był znanym działaczem społeczno – narodowym w Gostyniu, założycielem Towarzystwa Przemysłowego i animatorem różnych form życia kulturalno – oświatowego w tym mieście. Mając m.in. na względzie rzetelną edukację trójki swoich dzieci (Władysław miał bowiem jeszcze dwie starsze siostry: Marię i Helenę) państwo Pniewscy przenieśli się do Ostrowa Wielkopolskiego, gdzie Władek rozpoczął naukę w miejscowym gimnazjum klasycznym. Później przeniósł się do Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, gdzie aktywnie uczestniczył w konspiracyjnych organizacjach uczniowskich: Towarzystwie Tomasza Zana (TTZ) oraz w tajnym harcerstwie, które założył w szkole w r. 1911 razem ze swym kolegą Adamem Strehlem. Tenże po latach następująco wspomina ten okres: „Władek Pniewski został naszym drużynowym. Był wymagający, energiczny, lecz zawsze pogodny. Pracował z zapalem i wytrwałością. Podziwiałem go, jak on wszystkiemu podołał. Po lekcjach w gimnazjum znalazł czas, by całymi popołudniami – często do późnego wieczora – uczył młodszych kolegów w Kołach TTZetu, prowadził ćwiczenia harcerskie i wojskowe, z soboty na niedzielę do późnej nocy zebrania i wykłady. Na osobistą naukę i przygotowanie swych lekcji zawsze znalazł czas.” (Cyt. za rękopisem wspomnień Adama Strehla, znajdującym się w spuściźnie rkps. A. Bukowskiego w Bibl. Gł. UG).

Po maturze – w r. 1913 – rozpoczął studia filozoficzne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, które jednak rok później zmuszony był przerwać, jako że wybuch pierwszej wojny światowej spowodował jego wcielenie do wojska i wysłanie na Polesie. W jednym z listów do rodziny z tego okresu pisze m.in.: „Idę w przyszłość z tą wiarą silną, że Polska wstanie z martwych, że ostatnia wybiła godzina ...” (Cyt. za maszynopisem 1-go rozdz. pracy magisterskiej wnuczki W. Pniewskiego – Barbary Andrulewicz [„Sylwetka Władysława Pniewskiego”], znajdującym się w spuściźnie rkps A. Bukowskiego w zbiorach Bibl. Gł. U.G.).

W r. 1918 szczęśliwie wraca z frontu i kontynuuje studia, najpierw we Wrocławiu, następnie w Poznaniu, gdzie w r. 1920 – na podstawie pracy „Metafizyka Młodej Polski” i komisijnego egzaminu końcowego – uzyskuje prawo do nauczania języka polskiego i propedeutyki filozofii we wszystkich klasach gimnazjalnych oraz historii w klasach niższych.

Rok wcześniej zawiera związek małżeński z Heleną Rudnicką. Po studiach – od sierpnia do listopada 1920 r. – przebywa w wojsku, gdzie prowadzi referat oświatowy. Z wojska przechodzi do szkolnictwa publicznego i odbywa praktykę zawodową w gimnazjach poznańskich: im. Marcinkowskiego, im. Paderewskiego oraz – od września 1921 r. – w Gimnazjum Państwowym Matematyczno-Przyrodniczym im. Bergera.

28 X 1924 r. otrzymuje Władysław Pniewski nominację na nauczyciela języka polskiego w Gimnazjum Polskim Macierzy Szkolnej w Wolnym Mieście Gdańsku, na którym to stanowisku pozostaje aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Uczył on tam języka polskiego we wszystkich klasach gimnazjalnych w wymiarze 23 do 27 godz. tygodniowo. Od września 1929 r. uczy również języka polskiego w Szkole Handlowej. W Gimnazjum zakłada prężne Koło Miłośników Języka Polskiego, którego jest opiekunem. Jego kolega w gimnazjalnym gronie pedagogicznym, dr Marcin Dragan charakteryzując pracę Pniewskiego jako polonisty,